

תנועת הנוער בני המושבים

1. כללי

במהלך החודשים אפריל – יוני 2014 ערך מבקר המועצה ביקורת על תנועת בני המושבים

תנועת בני המושבים (להלן – "התנועה") הנה יחידה במחלקת חינוך. אומנם התנועה כפופה רעיונית ותוכנית לתנועת בני המושבים הארצית, אך בפועל עסקינן ביחידה המנוהלת על-ידי עובדי מועצה, פועלת ממתקן בבעלות המועצה וממומנת ומתוקצבת ע"י המועצה.

לצורך עבודת קיימה הביקורת שיחה עם רכז התנועה, מנהלת מחלקת חינוך, מנהלת אגף החינוך, קב"ט המועצה, מנהל אגף תפעול, מנכ"ל המועצה וראש המועצה. כמו כן קיימה הביקורת סיור במתקני התנועה וכן עיינה במסמכים.

אי שתוף פעולה עם הביקורת

החוק מחייב עובדי המועצה לשת"פ עם המבקר וזו הלשון: 170 ב.א) ראש העיריה וסגניו, חברי המועצה, עובדי העיריה, ראש המועצה הדתית וסגניו, חברי המועצה הדתית, עובדי המועצה הדתית, וחברים ועובדים של כל גוף עירוני מבוקר, ימציאו למבקר העיריה, על פי דרישתו, כל מסמך שברשותם אשר לדעת מבקר העיריה דרוש לצרכי הביקורת ויתנו למבקר העיריה כל מידע או הסבר שיבקש בתוך התקופה הקבועה בדרישה ובאופן הקבוע בה". רכז התנועה התעלם מפניות חוזרות ונשנות של הביקורת, ואף מפניות של הממונה עליו שבאו בעקבות פנית הביקורת. כתוצאה מכך עוכבה עבודה הביקורת. לבסוף רק לאחר התערבות מנכ"ל המועצה ניאות הרכז התנועה לשתף פעולה עם מבקר המועצה. הביקורת רואה התנהגות זו המהווה עבירת משמעת, בחומרה.

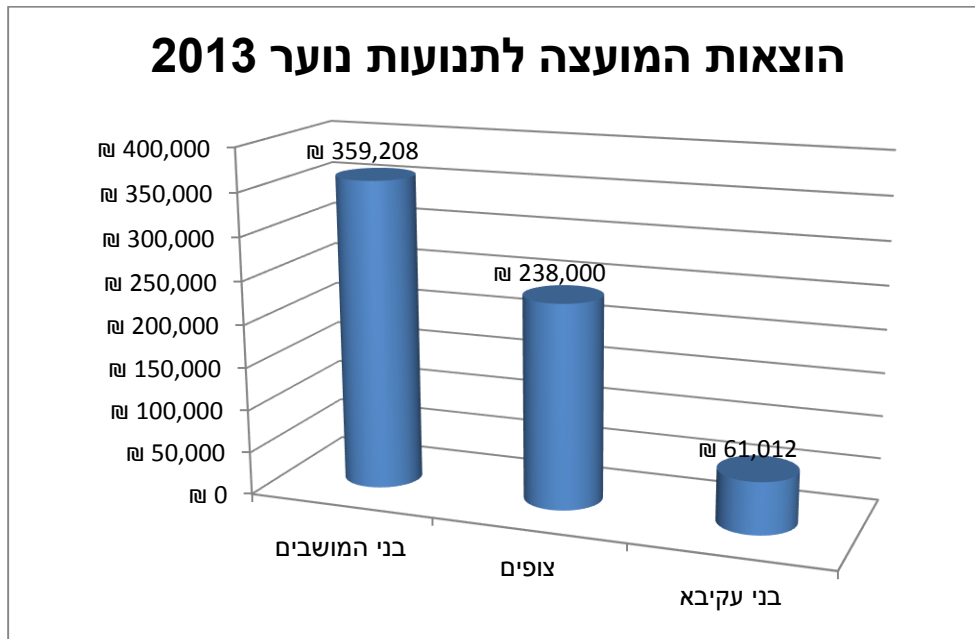
2. מעמד התנועה

בדוח מבקר מועצת צורן 1999 ובדוח מבקר מועצת צורן 2003 העיר מבקר מועצה, כדלקמן:

"החל משנת 1985 מערכת היחסים בין רשויות מקומיות למוסדות שונים הפועלים בתחומה המוניציפלי של הרשות בנושאי חינוך, תרבות, דת, מדע, אומנות, בריאות, ספורט וכיוצ'ב מוסדרת באמצעות נוהל תמיכות במוסדות ציבור על-ידי רשויות מקומיות. תמיכה מוגדרת בנוהל זה כ"מתן טובת הנאה בין ישירה ובין עקיפה, לרבות מענק, הלוואה, ערבות או סיוע כספי אחר ולמעט קניית שירותים".

תנועת בני המושבים כיתר תנועות הנוער הפועלות במדינה, הנה עמותה רשומה הפועלת לקידום חינוך ערכי של בני נוער. הואיל וכך רשויות מקומיות נוהגות לתמוך בתנועות נוער. צורת התקשרות זו פוטרת את הרשות המקומית מהצורך לנהל בעצמה את תנועת הנוער, אולם היא מותירה בידיה אמצעים כדי להבטיח שהשירותים יינתנו לקהילה."

כאמור הביקורת העירה בעבר כי ראוי שההתקשרות עם תנועת הנוער תיעשה בדרך של תמיכה. בפועל, המועצה ממשיכה "להלאים" דה-פקטו את תנועת הנוער ולקיים שירות זה לתושבים בדרך של יחידה מוניציפלית ולא בדרך של תמיכה.

לדעת הביקורת, עשור לאחר האיחוד, נדרש לבחון דרכים להעביר את המפעל האמור לעמותת תנועת נוער.

א. גביית כספים ושמירת

תנועת בני המושבים גובה כספים, הן עבור המועצה והן עבור ועד ההורים. בביקורת שערכה המועצה נסקרו גם דרכי גביית הכספים ושמירתם. להלן הממצאים:

3. שימוש בקבלה לא תקינה

3.1 הנורמה

לפי הוראות החוק חשבונית מס צריכה לכלול את הפרטים הבאים: תאריך העסקה, מספר רץ, שם העסק, מספר העוסק המורשה שלו, כתובת העסק והטלפון שלו, המילה "מקור" (מופיע רק בהעתק הראשון), פרטי הלקוח, וכמובן פרטי העסקה. החשבונית כוללת את ההכנסה ותוספת של מע"מ.

3.2 ממצא

מבדיקה שערכנו עולה כי רכז התנועה גובה עבור המועצה כספים ומוציא למשלמים קבלה שאינה תקינה, כדלקמן:

RECEIPT No.	קבלה מס.
Received from	נתקבל מ
Address	כתובת
for	עבור
	
מזומן	
צ'ק מס'	
בנק	Date תאריך
סניף	Signature חתימה

כפי שניתן לראות הקבלה חסרה את הפרטים הבאים: מספר רץ; פרטי הגוף (סמל + כיתוב המועצה). לאור זאת לא ניתן להבטיח את נאותות הגביה.

3.3 פנקס לא תיקני

המועצה יכולה לגבות כספים אך ורק באמצעות פנקס הנושא את פרטי המועצה. בפועל פנקס קבלות הנזכר נרכש בחנות למוצרי כתיבה, והוא מעבר ללקונות הנ"ל בסעיף 3.2 לעיל, הוא אינו מתאים לגביית כספים ע"י המועצה.

3.4 ניפוק פנקס בניגוד לצו

ע"פ סעיף 3 צו המועצות המקומיות (שמירת טפסים בעלי ערך כספי), תשכ"א-1961 "לא תזמין המועצה הדפסה של טופס אלא באישורם של האחראי ושל הגזבר". וסעיף 7 לצו קובע "לא ינופקו טפסים אלא על ידי האחראי. לא ינפק האחראי טפסים אלא תמורת קבלה מתאימה ולאחר שרשם בפנקס הטפסים את דבר הניפוק". בפועל פנקס הקבלות בו עושה התנועה שימוש, לא זו בלבד שהוא אינו תיקני, אלא הוא נופק שלא בידיעה ו/או אישור גזבר המועצה.

הביקורת מעירה כי אין ואסור לגבות כספים עבור המועצה, שלא באמצעות פנקסי קבלות הנושאים את שם + סמל המועצה, שעל גביהן מוטבע מספר רץ, ושנופקו על-ידי או באישור גזבר המועצה.

4. גבית כספים ללא קבלה

כאמור רכז התנועה גובה כספים, הן עבור המועצה והן עבור ועד הורים. במעמד גביית הכספים המיועדים המועצה מוצאת למשלמים קבלה (ראה סעיף 3 לעיל), ברם בגין כספי ועד ההורים לא מוצא למשלמים קבלה.

אומנם עסקינן בכספים שלא מיועדים לקופת המועצה, אך הואיל וכספים אלה נגבים על-ידי עובד מועצה במתקני המועצה, חלה חובה להחיל על הכספים הללו את כללי גבית כספים הנוהגים לגבי גביית כספי מועצה, בשינויים המחוייבים.

הואיל וכך יש לדעת הביקורת חובה לקבוע לצורך כך, פנקס ייעודי שלא נושא את סמל המועצה, אך כולל מספר רץ.

ויודגש כי לא ניתן לגבות כספים, הגם שהם לא מיועדים למועצה, מבלי להסדיר את הליכי הגביה באופן שיבטיח את נאותות הגביה ושמירת הכספים. ויתרה מזאת במצב זה, הואיל והרכז הנו

עובד מועצה, תישא המועצה באופן טבעי באחריות לכל בעיה/אובדן שיתגלה. הואיל וכך יש לדעת הביקורת, מעבר לאמור, להסדיר את מערכת החבויות בנושא זה בין הועד למועצה בכתב.

5. אי קיום פיקוח בקרה על כספי התנועה

על מנת להבטיח כי גביית כספים נעשית בצורה נאותה נדרש שהגורם, המקבל את הכספים יקיים בקרה, על-ידי השוואה בין סך התקבולים המופקד, אל מול העתקי הקבלות.

הואיל וכך, ומכיוון שכאמור הקבלות בהן נעשה שימוש נעדרות מספר רץ, לא ניתן לבצע בדיקות נאותות. מכיוון שכך הכספים הללו מופקדים בקופת המועצה ללא בדיקה.

הביקורת מתריעה כי בהעדר בקרה אין בטחון כי כל הכספים הנגבים על-יד תנועת הנוער אכן מועברים למועצה. ויתרה מזאת, במצב הקיים אין בטחון (assurance) שהשימוש בכספים הללו נאות.

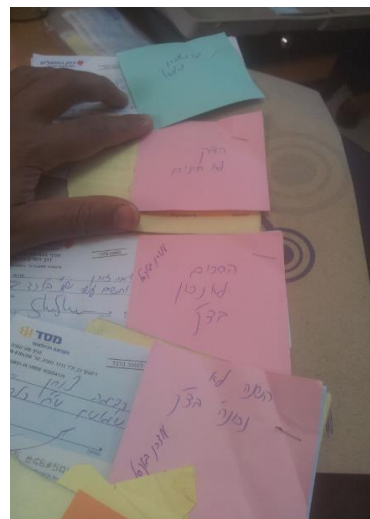
6. אי הפקדת כספים בקופת המועצה

6.1 הנורמה

סעיף 181 לצו המועצות המקומיות קובע "כל הכספים השייכים לקופת המועצה או המתקבלים למענה או לחשבונה ישולמו מיד לחשבון המועצה בבנק שהיא תקבע לכך".

6.2 ממצא

מבדיקה שערכנו עולה כי בקופת התנועה ישנם שיקים בסך כולל של 2,474 ₪ שלא נמסרו לגזברות ו/או הופקדו בקופת המועצה (לדוגמא, ראה תמונה).

מהסברים שקיבלנו עולה כי מדובר בשיקים שנפלו בהם טעויות, כגון סכום שנכתב בשיק שונה מסכום שאמור היה להיגבות, או טעויות כתיב. לאור האמור מבקשת הביקורת להעיר, כדלקמן:

- ע"פ החוק, שיקים המתקבלים לפקודת המועצה חייבים לעבור לגזברות להפקדה בקופת המועצה. בפועל במצב הנוכחי, הוראת חוק זו כאמור לא מקוימת.
- במצב הקיים, לא זו בלבד שהוראות החוק לא מיושמות אלא שגזברות המועצה, בהעדר בקרה, לא מודעת לכך כלל שישנם שיקים המולנים חודשים רבים במשרדי התנועה.

הביקורת רואה ממצא זה בחומרה וקובעת כי על אגף החינוך לפעול בעניין זה, כדלקמן:

- a. לשלוח נציג אגף החינוך למשרדי התנועה.
- b. לבצע ספירת קופה ולערוך פרוטוקול
- c. להפקיד את כל השיקים ברי הפקדה בקופת המועצה
- d. לבצע בירור, וככל שהשיק משקף חיוב אמתי, לפעול לגבות את החוב.

7. כספים ללא רישום

מבדיקה שערכנו עולה כי בקופת התנועה ישנם מטבעות בסכום שאינו רשום בספרים שמקורם לא ידוע (ראה תמונה)

ממצא זה מעיד על כי הקופה בתנועה לא מנוהלת כראוי. הביקורת חוזרת ומעירה כי על אגף החינוך לפעול כדי להפקיד את כל הכספים שבקופת התנועה ולהוציא בהתאם לקבלה.

אך מעבר לאמור לעיל, ממצא זה מעיד על כי אין לרכז התנועה הכלים וידע לגבות כספים עבור המועצה, כדלקמן:

- אין לרכז התנועה נוהל עבודה מסודר בתחום גבית הכספים.
- רכז התנועה לא עובר השתלמויות/ריענון בתחום גבית הכספים.

הביקורת מעירה כי באחריות אגף חינוך ורווחה, להעביר לרכז ריענון אחת לשנה, באשר לדרכים שיש בהם לנהל את כספי התנועה.

8. קופה ומועדי הפקדה

מהסברים שקיבלנו, רכז התנועה מפקיד מעת לעת את הכספים בגזברות, אך לא נקבע לכך נוהל מוסדר ו/או ל"ז קבוע.

עוד עולה כי למרות שהתנועה גובה כספים הן למועצה והן לתנועה, בסכומים לא מבוטלים, היא אינה מצוידת בכספת המקובעת לקיר, אלא בקופת מטלטלת, המצוידת במנעול פשוט, הנשמרת במגרה.

הואיל וכאמור התנועה גובה כספים עבור המועצה, יש להנחות את התנועה כיצד ניתן להלין כספים, ומהי התדירות להפקדת הכספים בגזברות.

לדעת הביקורת יש להסדיר נושא זה בנוהל, שיקבע שמסגרת הזמן להפקדה בגזברות, ככל שהיא לא כל יום, תושפע גם מסכום הכסף (לדוגמא אחת X ימים או עד Y ש, הנמוך מבניהם).

10. מצב תברואי ובטיחותי

מסיוור שערכנו ב 10.6.2014 במבנה החדש והישן של בני המושבים נמצאו ממצאים המעידים על כי קיים סיכון ממשי לפגיעה בשהים במקום, כדלקמן:

9. מבנה תנועת בני המושבים הישן (בכניסה לצורן-על הגבעה)

9.1 מבנים מהווים מפגע

	<p>a. מבנה התנועה הישן כולל 2 מבנים ארעיים (פריקסטים)</p> <p>b. מבנים אלה פרוצים והרוסים ואינם בשימוש</p> <p>c. קירות המבנים הללו הרוסים, בחלקם באופן שלא ניתן להערכתנו לתיקון.</p> <p>d. במצבם הנוכחי, מבנים אלה יכולים להוות מקום להסתודדות של צעירים, והדבר בעייתי במיוחד בחודשי הקיץ החופש הגדול.</p>
	<p>e. מבנים נטושים מהווים גם באופן טבעי מקום ל"אורחים לא רצויים".</p> <p>f. מעבר לאמור מבנים אלה מהווים מקור למפגעי תברואה. מונח שם פסולת שמהווה מטרד תברואתי.</p> <p>g. לאור סמני ההרס קיים חשש לשלמות הפיזית של המבנים הללו.</p>

		<p>לאור האמור לעיל ממליצה הביקורת לפעול לאלתר, כדלקמן:</p> <p>(1) לגדר את המקום כך שלא תהיה גישה פיזית למבנים.</p> <p>(2) לקבוע בהקדם במקום לשלט המזהיר את הציבור, שלא להיכנס למבנה.</p> <p>(3) לפעול להסיר את המבנים הללו (או לשפצם, אם יש בכך צורך ותקציב).</p>
		
		

10. פסולת/מזבלה

בסיוור שערכנו נמצאו המפגעים הבאים:

		<p>h. מאחורי הפריקטסים ישנה מעין מזבלה</p> <p>i. אין במקום שלט המזהיר על איסור השלכת פסולת</p> <p>j. הפסולת מפוזרת על שטח גדול</p> <p>k. המצב הקיים "מזמין" את הציבור להשליך פסולת</p> <p>לאור האמור לעיל ממליצה הביקורת לפעול לאלתר, כדלקמן:</p> <p>1. לפעול לפנות את הפסולת.</p> <p>2. לקבוע שלט במקום המזהיר את הציבור שלא להשליך במקום פסולת.</p>
		

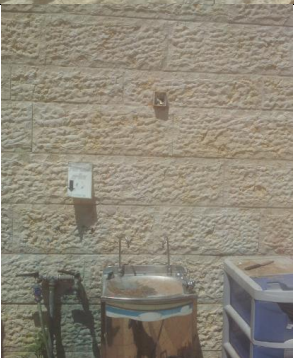

11. מפגעים במבנה תנועת בני המושבים (החדש)

בסיור שערכנו נמצאו המפגעים הבאים:

		<p>נמצאו 2 בורות בחצר המבנה, שהווים מפגע בטיחותי.</p> <p>לאור האמור לעיל ממליצה הביקורת לפעול לאלתר, כדלקמן:</p> <p>1. לסגור את הבורות ועד אז לסמן את המקום, כדי שהילדים לא יפגעו.</p>

	<p>חור בצינור ניקוז</p>
	<p>מערכת האזעקה במבנה מתריעה, מזה שנה וחצי (כך נמסר) על גלאי מקולקל. לאור זאת המערכת משמיעה אזעקה המהווה מטרד לנוכחים.</p> <p>יש לפעול לאלתר לתקן את התקלה.</p>
	<p>תקע חשמלי פתוח בקיר בחצר התנועה – סכנת התחשמלות</p> <p>יש לפעול לאלתר לתקן את התקע</p>
	

		<p>הקולר שבחצר התנועה מנותק</p>
		<p>נעשה שימוש בתנורי אפיה שהתקבלו כתרומה (כך נמסר) שלא נבדקו על-ידי חשמלאי, ובהתקנים מאולתרים. התנורים נמצאים בחצר, מה שחושף אותם לפגעי מזג האוויר ומגדיל את סכנת התחשמלות.</p>
		<p>התנועה מבשלת באמצעות כירים וכלב גז בשטח המבנה או מאחורי המבנה (שטח ציבורי) באופן מאולתר.</p>

	<p>שמירת מכל סולר בחצר בה מתקיימים פעילות לתלמידים, כאשר המכל חשוף לאור השמש, מה שמעלה את הסיכון להתלקחות.</p> <p>יש לאחסן את המכל במקום שאינו נגיש לילדים ומתאים לכך מבחינת בטיחותית.</p>
	<p>תוקף הפילטר של בר שתיה שבמטבח התנועה פג ביולי 2012. כמו כן בר השתייה מנותק מהחשמל.</p>
	<p>נמצא במבנה מטפה אש ריק וכן מטפי אש שתוקף הבדיקה שלהם פג</p>
	<p>אחסנת מזון וכלי מזון בתנאים לא ראויים, המעידים על הזנחה. מהווה סכנה תברואתית ובריאותית לשוהים במקום.</p>

12. שמירה על הניקיון

מהסברים שקיבלנו עולה כי מבנה התנועה (מבנה מועצה) מנוקה אחד לשבוע על-ידי חברי התנועה, ולא על-ידי חברת ניקיון שמנקה את המועצה. בסיור שערכנו במקום מצאנו פחי אשפה מלאים בחלקם הן בחדרי השירותים והן בחצר. לדעתנו בייחוד בימי הקיץ החמים ניקוי המקום אחד לשבוע, ואי ריקון אשפה באופן יומיומי יכול להוות פתח למפגעי סניטציה.

הממצאים דלעיל מעידים על רמת אחזקה, ניקיון ותברואה ירודים. על המועצה לקבוע כללים ברורים בכתב כדי להבטיח שהמבנה יתוחזק וישמר ברמת ניקיון ותברואה נאותה.

הביקורת מתריעה כי המצב הנוכחי חושף את באי המקום לסיכוני תברואה/בריאותיים ובטיחות. אומנם מדובר בתנועת נוער, אך בפועל עסקינן ביחידה של המועצה, הפועלת במתקן של המועצה ולכן האחריות היא של המועצה.

לאור האמור ממליצה הביקורת, כדלקמן:

1. באחריות אגף הנדסה – להסיר או לתקן את המבנים הארעיים שעל הגבעה (מבנה התנועה הישן).
2. באחריות אגף החינוך - לפעול לאלתר לקבוע הסדרים וכללים להבטחת ביטחונם של באי המקום.
3. באחריות אגף תפעול – יש לפעול לאלתר לתקן את הליקויים הנ"ל ולקבוע תוכנית אחזקה שוטפת במבנה התנועה, ולתקן את גלאי האש.
4. באחריות וטרינר המועצה – לקיים, הואיל וכאמור במקום מאוחסנים מוצרי מזון שונים, ובהם מוצרי מזון מן הטבע, ומכיוון שעורכים במקום בישולים, חלה לדעת הביקורת על ווטרינר המועצה לבדוק באופן רגולטיבי את המבטח ויתר המוקמות בהם מאחסנים ועורכים מזון. יצוין כי וטרינר המועצה התעלם מפניית הביקורת.
5. באחריות מנכ"ל המועצה (בהעדר ממונה בטיחות) - יש לקבוע לאלתר כללי בטיחות לטיפול בגז, בישול מזון ואחסנתו.
6. באחריות קב"ט מוס"ח – להחליף את מטפי האש הריקים/לא תקינים.

ו. יציאה לטיולים ומחנות

13. הנורמה החלה

תנועת הנוער בני המושבים כפופה, בכל הקשור ליציאה למחנות וטיולים, לכללים ולהוראות של משרד החינוך, כפי שקובע סעיף 1.1 א בחוזר מנכ"ל תשס"ב ב/6, י"ט שבט תשס"ב, 1 בפברואר 2002 (להלן – "החוזר"):

1. טיולים וטיורים בבתי ספר

1.1 מבוא

הוראות הבטיחות המפורטות להלן חלות על בתי-הספר היסודיים, על בתי הספר העל-יסודיים, ובכלל זה פעולות השל"ח, על המכללות להכשרת מורים, על תנועות הנוער ועל החינוך המשלים, וכן על כל גוף אחר המפוקח על ידי משרד החינוך.

ע"פ החוזר מנכ"ל תשסה/9(ג), כ"ב בניסן התשס"ה, 01 במאי 2005 (להלן – "חוזר מנכ"ל") שאף הוא חל על התנועה הוטלה החובה להגיש בקשה לאישור בטחוני, וכן לפעול ע"פ ההוראות הכרוכות באישור.

עוד אמורה התנועה, בהיותה יחידה במועצה, להיות כפופה למחלקת הביטחון במועצה. כפיפות זו הנה כפיפות מקצועית ולא כפיפות מנהלית.

1.4 יציאה לטיולים/מחנות ללא בדיקת מחלקת הביטחון

רשות מקומית, ככל רשות מנהלית אחרת, צריכה לפעול ע"פ עקרונות ניהול תקין. האורגן במועצה שלו הידע, המומחיות והכלים בתחום האבטחה והביטחון היא מחלקת ביטחון.

במחלקה זו יש קב"ט למוס"ח שעבר השתלמויות בתחומים אלה, והוא מטפל בטיולים של מוסדות החינוך בישוב.

מבדיקה שערכנו נמצא כי למעט צעדות בתחום הישוב (כגון חג המעלות), רוב הפעילויות הכרוכות ביציאה ממבנה התנועה, כגון יציאה לטיולים, מחנות וכיוצ'ב, נעשית ללא מעורבות מחלקת הביטחון במועצה.

הביקורת מתריעה כי יציאה לפעילויות מחוץ למתקן התנועה, לרבות יציאה לטיולים/מחנות/צעדות, ללא תכנון הפעילויות, בדיקת, והוצאתה לפועל ללא ליווי של מחלקת הביטחון במועצה הנו חמור, לא תקין, מנוגד לכללים וחושף את הילדים והמועצה לסיכונים, כדלקמן:

1. התנועה הנה יחידה במועצה, וככזו היא כפופה מקצועית למחלקת ביטחון של המועצה, מה גם שממילא מחלקה זו גם אחראית על אבטחת מוסדות חינוך בתחום הרשות.
2. אין לתנועה, לא הידע ולא המומחיות בתחומי ביטחון, וגם מטעם זו היא כפופה מקצועית לסמכות של מחלקת ביטחון.
3. התנועה כפופה אומנם מבחינת התכנים לתנועת בני המושבים, אך אין בכך כדי להשליך או להשפיע על הכפיפות של התנועה כנ"ל למחלקת הביטחון.
4. גם הכפיפות המנהלית/ניהולית של התנועה לאגף חינוך ורווחה, לו זו בלבד שאין בה כדי להשליך על האמור, אלא יש בה כדי לחזק את העובדה שהתנועה כפופה מקצועית מבחינת ביטחון לקב"ט המועצה.

לאור האמור לעיל יש לעגן בנוהל את העקרונות הבאים:

1. התנועה כפופה מקצועית, בכל הקשור לביטחון, לקב"ט המועצה, וזה האחרון אחראי מקצועית לפעילויות של התנועה מבחינה ביטחונית. מעבר לכך כפופה התנועה, בטיולים ומחנות גם למוקד טבע.
  2. כל תכנון ליציאה לפעילויות מחוץ למבנה התנועה יעבור למוקד טבע¹ (ככל שהמצב מחייב זאת) ולקב"ט המועצה שיקבע כיצד הוראות מוקד טבע יישומו, או במקרים אחרים יאשר את התכנון הביטחוני של הפעילות.
  3. החלטה לגבי היקף וסוג רכש שירותי שמירה וכיוצ'ב יעשה באישור בכתב של קב"ט המועצה, ובהתאם להנחיות מוקד טבע.
  4. ביצוע הפעילויות ילווה על-ידי קב"ט המועצה בהיקף ובדרך שאושרה בתוכנית כנ"ל וקב"ט המועצה יבטיח אישית כי הליווי הביטחוני מבוצע בהתאם למתכונן.
  5. מוצע כי לא יאושרו חוזים/הזמנות/חשבונות של רכש שירותי שמירה מבלי שמופיעה בהם חתימתו של קב"ט המועצה.
- הביקורת חוזרת ומדגישה כי כל עוד התנועה מהווה יחידה במועצה, לא ניתן לבצע פעילויות הכרוכות ביציאת תלמידים ממתקן התנועה, מבלי שקב"ט המועצה, בנוסף על מוקד טבע, אישר את הדבר.

15. מחנה פסח 2014

במחנה פסח האחרון הוציאה התנועה מספר רב של נערים ונערות למחנה בן מספר ימים. מהסברים שקיבלנו עלו הבאים:

15.1 שמירה

התנועה אמורה להבטיח כי כל יציאה לפעילות מחוץ לתנועה מחייב בלוייו של שומרים, שאת מספרם קובע מוקד טבע או קב"ט המועצה. מבדיקה שערכנו עלו הממצאים הבאים:

1. היציאה למחנה לא דווחה ולא תואמה עם מחלקת הביטחון במועצה.
2. לא היה ליווי של שומרים חמושים לאוטובוסים שיצאו מהישוב למחנה
3. בפועל, השומרים הגיעו למחנה באיחור רב (לקראת ערב).
4. השומרים שהגיעו היו תלמיד י"ב ו 2 תלמידי כיתות י"א, ולא שומרים מקצועיים כנדרש. מהסברים שקיבלנו עולה כי המקור לטעות נבע מכן שהמחלקת החינוך לא הגדירה באופן ברור לחברת השמירה באיזה סוג שומרים נדרש. ממצא זה מצביע לדעתנו על הצורך במעורבות מחלקת הביטחון במועצה בקביעה או (בטיולים שמאושרים ע"י מוקד טבע) בפיקוח על תחומים אלה.

¹. לשעבר מוקד טיולים של אגף הביטחון במשרד החינוך

15.2 ציוד גז – אישור טכנאי

ברשות התנועה כירים, כלב גז, ובלוני גז (להלן – "מערכת הגז"). כל חיבור של מערכת גז חייבת בבדיקה ואישור של טכנאי גז. בפועל ציוד הגז של התנועה לא נבדק כנדרש ע"י טכנאי גז. הביקורת מתריעה כי שימוש במערכת גז כנ"ל, במתקני התנועה והן בטוילים/מחנות ללא אישור גז הנו מסוכן, נוגד את החוק

15.3 הובלת גז

הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך תשס"ב ב/6, י"ט שבט תשס"ב, 1 בפברואר 2002 קובעות את הכללים הבאים בנושא הובלת גז, כדלקמן:

ב. הובלת המכלים למחנאות (גזיות ומכלי גז מרכזי)

- (1) הובלת מכלי הגזיות למחנאות תיעשה בארגז סגור ממתכת/מרשת קשיחה, כדי שהמכלים לא יעופו בעת שרפה ויהיו מוגנים מפני פגיעה.
- (2) הארגז ובו מכלי הגזיות יונח או על גג הרכב המוביל או בתא מטען המיועד לציוד כלשהו. בתוך הארגז לא תהיה יותר מכמות מצטברת של 30 ק"ג גז, ובתוך הרכב לא יהיה יותר מארגז אחד.
- (3) מכלי גזיות שיש בהם שסתום ביטחון יש להוביל רק במאונך, כלומר עומדים, ובשום אופן לא בשכיבה.
- (4) מכלי גז מרכזי יוסעו ברכב נפרד, המיועד להובלת ציוד ואשר אינו מסיע נוסעים.

בפועל התנועה מובילה בלוני גז ברכבים בהם נוסעים גם בני נוער. הביקורת מתריעה כי אי קיום ההוראות הבטיחות חושף את בני הנוער לסיכונים. יש להקפיד על הכללים, ובאחריות אגף החינוך להבטיח כי הוראות אלה נשמרות.

15.4 הצבת מכלי גז במחנה

הוראות חוזר מנכ"ל קובעות כי יש לבדוק את מכלי הגז בהתאם להוראות יצרן, כדלקמן:

א. כללי

- (1) ככלל יש להימנע משימוש במכלי גז למחנאות (בגזיות) בטוילים של בתי הספר לצורך בישולים והימום מים. עדיף להשתמש בגז מרכזי.
- (2) המשקל המרבי של המכלים למחנאות יהיה 5 ק"ג.
- (3) מותר להשתמש במכלים למחנאות (בגזיות) אך ורק מהדגם המתנתק מהמכשיר, כלומר הדגם המאפשר הפרדה בין המכל לבין מכשיר הבעירה בלי ששאריית הגז תשתחרר באופן חופשי לאוויר.
- (4) אם יש צורך להשתמש במכלים למחנאות, יש לוודא שהם תקינים על פי הוראות השימוש של חברת הגז.

נמצא כי התנועה מתבצעת בישולים במערכות גז בטוילים/מחנות, מבלי שמערכת הגז נבדקת על-ידי טכנאי גז מוסמך. במחנה פסח 2014 הואיל והתנועה לא לקחה בלוני גז נעשתה פניה לאגף תפעול שהתקין במקום בלוני גז ע"י טכנאי גז. הביקורת מתריעה כי

שימוש במערכת גז כנ"ל, בטיולים/מחנות ללא אישור מתאים הנו מסוכן, וחושף את החניכים והמועצה לסיכונים.

16. שימוש במערכת גז בבניין התנועה

16.1 מערכת גז

מהסברים שקיבלנו עולה כי התנועה עושה שימוש בכירים ובציוד גז כדי לבשל במתקן התנועה וכן בשטח הציבורי שמאחורי המבנה. בפועל התנועה מקיימת אירועים בהם בני הנוער מבשלים באמצעות מערכות גז כאשר:

1. הכירים והבלונים מוצבים שלא על-ידי איש מקצוע.
2. כירים מורכבים וחיבורם לבלוני הגז נעשה ללא אישור טכנאי גז כנדרש.
3. כל הפעילויות הללו נעשות ללא ידיעת המועצה וללא בדיקה בטיחותית כנדרש.

הביקורת מתריעה כי פעולות אלה מסוכנות וחושפות את החניכים והמועצה לסיכונים. אין לקיים ו/או לפעיל ציוד בישול ללא אישור של גורם מקצועי המוסמך לכך (טכנאי גז). עוד מעירה הביקורת כי אין להתקין באופן ארעי מערכות גז במבנה ומאחוריו, והרי מדובר בשכונת מגורים ובמתקנים הסמוכים למתקני משחקים הפתוחים לציבור. לאור האמור יש לדעתנו להוציא לרכז התנועה הוראות בכתב האוסרות על בישולים כנ"ל. כמו כן יש לאסור על רכז התנועה להחזיק בלוני גז במכולה, בייחוד שהללו מונחים ליד חומרים דליקים.

16.2 אחזקה של ציוד גז

16.2.1 שמירת ציוד במכולה

התנועה מחזיקה מכלי גז וציוד גז (כירים, כלב גז, צינורות גז וכו') במכולה המוצבת בשטח ציבורי המשמש כגן הפתוח לציבור. מבנה זה הוצב ללא היתר. יש לבדוק את הצורך במכולה, וככל שקיים אזי יש להסדיר את הנושא.

16.2.2 החזקת בלונים

שימוש ואחסנת בלוני גז מטבע הדברים כרוכים בסיכונים. הואיל וכך יש לדעת הביקורת לאסור על התנועה להחזיק באופן עצמי במכלים וציוד גז. ולכן יש לאסור על התנועה לרכוש בלוני גז באופן ישיר. ככל שיש צורך בכך. תפנה מחלקת חינוך ותגיש לאגף תפעול בקשה להפעלה/התקנה של מערכת גז, וגורמים אלה יבטיחו כי הציוד יסופק באמצעות איש מקצוע, וכי תינתן לכך אישור של טכנאי גז מוסמך.

בכל מקרה, אין ואסור לשמור על ציוד גז ומכלי גז במתקני התנועה, הואיל והללו לא יכולים להבטיח כי השמירה עליהם תעשה ע"פ כללי הבטיחות. הואיל וכך יש, באחריות אגף חינוך, להוציא לאלתר את כל בלוני הגז ומכלי הסולר ממתקני התנועה, לרבות במכולה שברשותם, ולהעבירם למחסן המועצה בצורך, כדי להבטיח שהללו מאוחסנים בצורה המבטיחה את שמירתם.

הביקורת מתריעה, וכי ידועים לנו לצערנו מקרים של אסונות שנגרמו עקב טיפול לא מקצועי בגז, כי המצב הקיים מסוכן וחושף את החניכים והמועצה לסיכונים, מה גם שפעולות אלה מבוצעות בשכונת מגורים ובסמיכות לגן ציבורי.

17. ניהול והפיקוח על תנועת הנוער

תנועה בני המושבים, למרות שברגיל היא לא צריכה להיות כזו, הנה יחידה באגף חינוך. לשון אחר המועצה "הלאימה" את הפעילויות הללו, כך שבפועל הללו הפכו ליחידה מוניציפלית. פעולה זה שנעשתה לפני עשרות שנים (למן ראשית צורן) הביא לכך שבעוד שהתנועה הארצית קובעת את התכנים, בפועל כל הפעילויות מתבצעות באמצעות יחידה של המועצה, המנוהלת על-ידי עובד מועצה, במתקני מועצה, כאשר רוב פעילותיהם מקורה בתקציב המועצה (למעט פעילויות הממומנות מכספי ועד הורים). בעוד שפעילות זו זרה לרשות מקומית, מחויבת המועצה לנהל את התנועה ולקיים עליה פיקוח. לאור האמור סקרה הביקורת את ניהול והפיקוח על התנועה, להלן הממצאים:

17.1. פיקוח וניהול

תנועה הנוער הנה יחידה באגף חינוך ורווחה. כזו היא נתונה לפיקוח של האגף, וזאת על-ידי מנהלת מחלקת החינוך.

כידוע, היקף הפיקוח צריך להיות פונקציה ישירה של מידת החשיפה לסיכונים.

מבדיקה שערכנו עולה כי למרות האמור מחלקת החינוך לא מקיימת בפועל פיקוח על התנועה, אלא מסייעת לרכז התנועה לבצע פעילויות.

לאור האמור קובעת הביקורת כי בפועל לא מתקיים פיקוח יעיל ואפקטיבי על תנועה הנוער בני המושבים, שהנה כאמור יחידה באגף חינוך.

הביקורת רואה ממצא זה בחומרה ומעירה כי על אגף החינוך לפעול לקיים פיקוח ומעקב אחר התנועה.

17.2 קשר עם יחידות המועצה

למרות שתנועה הנה יחידה במועצה היא בפועל פועלת ללא פיקוח מוניציפלי ולמעשה במובנים רבים באופן מנותק מהמועצה, כדלקמן:

- תחזוקה – למרות שכאמור מבנה התנועה הוא מבנה מועצה בפועל אגף התפעול לא ידע כל כך, ולכן המבנה לא תוחזק.
- חשמל - חשמלאי המועצה לא היה מודע לכך שהמבנה הוא של המועצה ולכן המבנה לא נבדק מבחינת בטיחות. כך יצא שהיה במבנה זמן רב תקע חשוף, שרק בעקבות הביקורת בוטל.
- וטרינריה – למרות שבמקום מוחזק מזון מן החי, וטרינר המועצה לא היה מודע לך ולא קיים ביקורת וטרינרית כנדרש.
- ביטחון – מערכות הבטיחות אש לא תוקנו הואיל וקב"ט המועצה לא ידע כי המבנה שייך למועצה.

הממצאים דלעיל מעידים על כי למרות שהתנועה הנה יחידה מוניציפלית בפועל היא פועלת במובנים מסוימים במנותק, בכל הקשור לתחזוקה וכיוצ'ב, מהמועצה. הביקורת העירה לנוגעים בדבר כי יש להתייחס לתנועה כאל יחידה עירונית, ולהכניס אותה לתוכנית התחזוקה והפיקוח המתקיימות ביתר המבנים.

17.3 סקר בטיחות

המועצה חייבת לערוך סקר בטיחות על-ידי ממונה בטיחות עירוני. מהסברים שקיבלנו עולה כי הואיל ומבנה התנועה נחשב למבנה לא עירוני, לא נערכו בו בדיקות בטיחות. הביקורת מבקשת להבהיר כי על המועצה רובצת בהקשר לכך חובות, בנקוב בתקנה 11 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (ממונים על הבטיחות), תשנ"ו-1996, כדלקמן:

מעביד שמינה ממונה על הבטיחות במפעל –

- (1) יביא לידיעת העובדים את דבר מינויו ותפקידיו של הממונה על הבטיחות;
- (2) יקבע את מקומו ומעמדו של הממונה על הבטיחות בארגון המפעל, יספק לו את כל האמצעים הדרושים לביצוע תפקידיו, יאפשר לו לבצעם ויודא כי הוא ממלא תפקידיו כמפורט בתקנה 10;
- (3) יאפשר לו גישה לכל מקום במפעל ומחוץ למפעל שבו מועסקים עובדי המפעל;
- (4) יאפשר השתתפותו בפעולות בטיחות והשתלמויות כנדרש בתקנה 3(ב), לקידום הידע והנסיון שלו בבטיחות, גיהות ובריאות העובדים.

יצוין כי העונש על מעביד שלא מילא חובה זו הוא: "העובר על הוראה מהוראות תקנות 2, 4, 5, 6(א), 7(ג) או 11 - דינו קנס, שלא יעלה על הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (תקנה 12א לתקנות).

הביקורת מעירה כי על המועצה לקיים באופן שוטף בדיקות בטיחות במבנה תנועת הנוער בני המושבים.

18. סיכום והמלצות

הביקורת שערכה המועצה עקב מידע שהגיע על תקלות חמורות שהתרחשו במחנה פסח 2014 בתנועת בני המושבים העלתה ליקויים דומים ביתר נדבכי התנהלות יחידה זו. כך נמצאו ליקויים מהותיים בנושא תחזוקת המבנה התנועה, ניהול הכספי, ביצוע פעילויות, בטיחות, יציאה לטיולים ומחנות ועוד. הביקורת התריעה ומתריעה כי דרך ניהול התנועה שהנה יחידה מוניציפלית באגף החינוך, חושף את כל הנוגעים בדבר לסיכונים. להלן עיקר הממצאים:

- א. התנועה גובה כספים בניגוד לחוק באמצעות קבלות לא תקינות (ראה סעיף 3 לעיל).
- ב. התנועה גובה כספים עבור ועד ההורים מבלי להוציא בגין זאת קבלות (ראה סעיף 4 לעיל).
- ג. אין בקרה יעילה על הכספים שגובה התנועה (ראה סעיף 5 לעיל).
- ד. נמצאו למעלה מ 2,000 ₪ במשרדי התנועה שלא הופקדו במועצה (ראה סעיף 6 לעיל).
- ה. נמצאו כספים שלא נרשמו בצורה כלשהי (ראה סעיף 7 לעיל).
- ו. הפקדות כספים מהתנועה במועצה נעשים שלא ע"פ בצורה מסודרת (סעיף 8 לעיל).

- ז. **ישנם 2 מבנים ארעים, שמימשו בעבר את תנועה בני המושבים, הרוסים שיכולים להוות מקור למפגעים ולסיכונים (ראה סעיף 9 לעיל).**
- ח. **למרות שהתנועה שוכנת במבנה חדש יחסית, בפועל הוא נמצא במצב תחזוקתי קלוקל, דבר החושף את באי המקום לסיכונים. כך נמצא שקע חשמלי חשוף, מוצרי חשמל משומשים שלא נבדקו על-ידי חשמלאי (ראה סעיף 11 לעיל).**
- ט. **מבנה התנועה המאכלס עשרות נערים וילדים ברוב ימות השבוע נמצא במצב תברואתי ירוד. יש בו מוצרי מזון שנשמרים במצב ירוד והמקום לא נקי (ראה סעיף 12 לעיל).**
- י. **התנועה מוציאה לטיולים/מחנות ילדים ללא דיווח ובדיקה של מחלקת הביטחון במועצה. נמצאו ליקויים בטיחותיים ובטחונים במחנה פסח 2014 שתוקנו (ראה סעיף 14 לעיל).**
- יא. **התנועה מובילה ועושה שימוש במתקני גז מבלי שהם נבדקו על-ידי טכנאי גז מוסמך (ראה סעיפים 16 לעיל).**
- יב. **אגף החינוך לא מקיים פיקוח ולא מנהל כנדרש את התנועה (ראה סעיף 17 לעיל).**

להלן ההמלצות:

- 18.1 יש לבחון את מעמד התנועה. לדעת הביקורת תנועה צריכה להיתמך ולא לפעול כיחידה עירונית (ראה סעיף 2 לעיל).
- 18.2 יש להעמיד לרשות התנועה קבלות תקינות עם סמל המועצה (ראה סעיף 3 לעיל).
- 18.3 יש לבחון את דרך גבית כספים בתנועה, ובאם יקבע כי הגביה תעשה בתנועה יש להעמיד לרשותם אמצעים ראויים, ולהדריך את העובדים ולקיים בקרה ופיקוח יעיל (ראה סעיפים 4, 5, 6, 7, 8 לעיל).
- 18.4 יש לפעול לסלק את המבנים הארעיים ששימשו בעבר את התנועה (ראה סעיף 9 לעיל).
- 18.5 יש לפנות את הזבל שבשטח מבנה התנועה הישן, ולקבוע במקום שלט מתאים (ראה סעיף 10 לעיל).
- 18.6 יש לפעול לתקן את כל הליקויים במבנה התנועה לרבות מפגעי הבטיחות ולהכפיף את תחזוקת המבנה לאגף תפעול והטיפול במערכת האזעקה למחלקת הביטחון במועצה (ראה סעיף 11 לעיל).
- 18.7 יש להכפיף מקצועית את התנועה, בכל הקשור לבטיחות של יציאה לטיולים/מחנות לקב"ט המועצה (ראה סעיף 14 לעיל).

18.8 יש להוציא את כל בלוני הגז ומכילי הסולר מהתנועה, ולקבוע כנוהל כי כל עת שהתנועה רוצה לבשל עליה לפנות לאגף התפעול והוא יעמיד לרשותה את הציוד המחובר באישור טכנאי גז (ראה סעיף 16 לעיל).

18.9 על אגף החינוך לנהל ולפקח על התנועה (ראה סעיף 17 לעיל).